

2. Obyvatelstvo

Tab. 4 Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel ve správních obvodech a jejich sídlech

	Obyvatelstvo celkem					Přírůstek mezi sčítáními (%)			
	1961	1970	1980	1991	2001	1961 - 1970	1970 - 1980	1980 - 1991	1991 - 2001
Kraj celkem	1 142 364	1 129 546	1 151 265	1 112 882	1 122 473	-1,1	1,9	-3,3	0,9
	Správní obvody celkem								
Benešov	50 842	49 507	51 958	51 893	52 647	-2,6	5,0	-0,1	1,5
Beroun	52 521	51 943	51 395	49 187	49 145	-1,1	-1,1	-4,3	-0,1
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	63 611	64 800	65 848	64 318	65 434	1,9	1,6	-2,3	1,7
Čáslav	29 883	28 087	26 141	24 803	24 377	-6,0	-6,9	-5,1	-1,7
Černošice	80 692	77 747	77 428	74 265	82 404	-3,6	-0,4	-4,1	11,0
Český Brod	19 555	18 535	17 926	16 943	16 597	-5,2	-3,3	-5,5	-2,0
Dobříš	17 001	17 980	18 498	18 276	18 648	5,8	2,9	-1,2	2,0
Hořovice	29 029	28 082	27 682	26 672	26 539	-3,3	-1,4	-3,6	-0,5
Kladno	107 110	113 184	117 442	114 174	114 640	5,7	3,8	-2,8	0,4
Kolín	81 446	80 464	81 075	76 315	74 434	-1,2	0,8	-5,9	-2,5
Kralupy nad Vltavou	24 260	26 961	28 512	27 097	26 863	11,1	5,8	-5,0	-0,9
Kutná Hora	53 544	51 771	52 192	50 447	49 251	-3,3	0,8	-3,3	-2,4
Lysá nad Labem	16 828	16 323	14 184	13 092	15 889	-3,0	-13,1	-7,7	21,4
Mělník	39 822	41 351	42 517	40 397	40 202	3,8	2,8	-5,0	-0,5
Mladá Boleslav	89 439	89 712	97 304	95 466	98 030	0,3	8,5	-1,9	2,7
Mnichovo Hradiště	16 454	15 587	15 674	15 203	15 211	-5,3	0,6	-3,0	0,1
Neratovice	21 745	22 281	27 162	26 747	27 570	2,5	21,9	-1,5	3,1
Nymburk	40 416	38 762	38 382	37 062	36 414	-4,1	-1,0	-3,4	-1,7
Poděbrady	35 136	33 185	31 918	29 467	28 849	-5,6	-3,8	-7,7	-2,1
Příbram	65 110	66 564	70 481	70 808	69 763	2,2	5,9	0,5	-1,5
Rakovník	57 844	54 437	55 110	53 545	52 487	-5,9	1,2	-2,8	-2,0
Říčany	40 868	38 094	38 948	37 605	40 107	-6,8	2,2	-3,4	6,7
Sedlčany	22 819	22 186	22 970	22 923	22 274	-2,8	3,5	-0,2	-2,8
Slaný	41 086	39 040	38 350	36 451	36 720	-5,0	-1,8	-5,0	0,7
Vlašim	30 090	28 505	28 507	27 075	26 008	-5,3	0,0	-5,0	-3,9
Votice	15 213	14 458	13 661	12 651	11 970	-5,0	-5,5	-7,4	-5,4
	Sídlo správního obvodu								
Benešov	9 774	10 769	14 258	15 892	16 323	10,2	32,4	11,5	2,7
Beroun	16 134	17 805	17 387	18 005	17 459	10,4	-2,3	3,6	-3,0
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	13 580	13 993	14 412	15 644	15 298	3,0	3,0	8,5	-2,2
Čáslav	10 107	10 317	9 950	10 107	9 904	2,1	-3,6	1,6	-2,0
Černošice	4 762	4 608	4 537	4 351	4 631	-3,2	-1,5	-4,1	6,4
Český Brod	6 885	6 642	6 893	7 031	6 670	-3,5	3,8	2,0	-5,1
Dobříš	4 778	6 401	7 466	7 848	7 825	34,0	16,6	5,1	-0,3
Hořovice	5 238	5 675	5 619	6 395	6 374	8,3	-1,0	13,8	-0,3
Kladno	55 919	63 076	71 141	71 753	71 132	12,8	12,8	0,9	-0,9
Kolín	25 301	28 538	32 501	31 595	30 258	12,8	13,9	-2,8	-4,2
Kralupy nad Vltavou	11 629	14 898	17 928	17 934	17 506	28,1	20,3	0,0	-2,4
Kutná Hora	16 835	17 943	20 927	21 561	21 453	6,6	16,6	3,0	-0,5
Lysá nad Labem	8 902	9 811	9 113	8 450	8 208	10,2	-7,1	-7,3	-2,9
Mělník	13 076	15 487	18 941	19 625	19 271	18,4	22,3	3,6	-1,8
Mladá Boleslav	26 021	31 085	41 226	43 859	44 255	19,5	32,6	6,4	0,9
Mnichovo Hradiště	6 706	6 920	8 009	8 435	8 393	3,2	15,7	5,3	-0,5
Neratovice	7 719	8 982	15 025	15 685	16 318	16,4	67,3	4,4	4,0
Nymburk	12 585	13 263	14 033	15 142	14 407	5,4	5,8	7,9	-4,9
Poděbrady	13 162	13 353	13 782	13 213	13 364	1,5	3,2	-4,1	1,1
Příbram	26 803	29 993	35 123	36 898	35 886	11,9	17,1	5,1	-2,7
Rakovník	11 956	13 103	16 233	17 425	16 695	9,6	23,9	7,3	-4,2
Říčany	9 611	9 330	10 703	10 650	10 876	-2,9	14,7	-0,5	2,1
Sedlčany	4 466	5 462	7 585	7 959	7 846	22,3	38,9	4,9	-1,4
Slaný	12 890	13 160	14 748	15 285	15 237	2,1	12,1	3,6	-0,3
Vlašim	8 747	10 515	12 613	12 809	12 270	20,2	20,0	1,6	-4,2
Votice	3 578	4 047	4 558	4 514	4 462	13,1	12,6	-1,0	-1,2

PŘÍLOHA

V období 1961 – 2001 docházelo ve Středočeském kraji ke kolísání počtu obyvatel. Na počátku sledovaného období – při sčítání 1961 – žilo v kraji 1 142 364 obyvatel, nejvyšší počet obyvatel (1 151 265) byl sečten o dvacet let později v roce 1980. V roce 1991 byl zaznamenán nejnižší počet obyvatel (1 112 882) za celé sledované období, který se však při posledním sčítání v roce 2001 zvýšil na 1 122 473 obyvatel a do roku 2004 docházelo k jeho dalšímu nárůstu.

V jednotlivých správních obvodech docházelo k nárůstu či poklesu počtu obyvatel v závislosti například na převažujícím ekonomickém charakteru území (průmyslový obvod x zemědělský) či na poloze obvodu. Deset správních obvodů vykazuje v roce 2001 vyšší počet obyvatel než na počátku sledovaného období v roce 1961. Jako hlavní faktor zde působil rozvoj průmyslu, jehož vlivem došlo v období 1961 – 1980 k nejvyššímu růstu počtu obyvatel. Nejvýrazněji je tento jev patrný v ORP Kladno, Kralupy nad Vltavou, Mělník, Mladá Boleslav, Neratovice či Příbram. Pouze Mladá Boleslav a Neratovice přitom zaznamenávaly významný růst počtu obyvatel i v 90. letech. Dalším obvodem, kde byl v roce 2001 počet obyvatel vyšší než v roce 1961, byly Černošice. V tomto správním obvodu se výrazný pokles počtu obyvatel v období 1961 – 1991 změnil na velký nárůst v 90. letech, který dokonce převážil ztrátu z předchozího třicetiletého období.

V 90. letech došlo k nárůstu počtu obyvatel u deseti správních obvodů, které při zakreslení do mapy vytvoří prsteneček kolem Prahy. Při sledování dlouhodobého vývoje počtu obyvatel je tedy patrný postupný nárůst významu faktoru polohy (vůči Praze) oproti dříve nejvýznamnějšímu budování ekonomické základny.

Tab. 5 Základní demografické údaje v letech 1991 - 2003^{*)}

	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek	Sňatky	Rozvody	Potraty ¹⁾
Kraj celkem	9,6	12,1	-2,5	3,6	1,0	5,7	3,0	5,7
v tom správní obvody:								
Benešov	9,5	12,1	-2,5	3,6	1,1	5,4	2,8	6,6
Beroun	9,5	12,2	-2,7	4,1	1,4	5,9	3,3	5,7
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	9,3	12,3	-3,0	5,9	2,9	5,6	2,9	5,6
Čáslav	9,2	13,7	-4,4	3,3	-1,2	5,2	2,4	4,7
Černošice	9,5	12,2	-2,7	15,0	12,3	5,3	2,8	5,2
Český Brod	9,3	13,2	-3,9	1,5	-2,4	5,5	2,9	5,8
Dobříš	9,5	10,6	-1,1	2,4	1,3	6,0	2,4	4,9
Hořovice	9,1	13,4	-4,3	4,1	-0,1	5,3	2,6	5,9
Kladno	9,8	11,3	-1,5	2,1	0,5	6,1	3,9	7,0
Kolín	9,0	12,4	-3,3	1,2	-2,1	5,7	3,0	5,2
Kralupy nad Vltavou	9,6	11,0	-1,4	1,1	-0,2	5,6	2,7	5,7
Kutná Hora	9,6	11,6	-2,1	-0,3	-2,4	5,5	3,0	5,5
Lysá nad Labem	11,6	13,4	-1,9	21,4	19,5	6,2	3,2	6,1
Mělník	10,3	12,5	-2,2	1,9	-0,3	5,8	3,1	6,7
Mladá Boleslav	9,9	11,0	-1,1	1,8	0,7	6,2	3,4	5,3
Mnichovo Hradiště	8,9	12,3	-3,4	3,2	-0,2	5,5	2,4	4,0
Neratovice	10,5	9,8	0,7	3,8	4,4	5,8	3,4	6,8
Nymburk	9,2	13,4	-4,2	1,2	-3,0	5,7	3,1	4,9
Poděbrady	8,7	13,0	-4,3	1,3	-3,0	5,3	2,5	4,6
Příbram	9,5	10,7	-1,2	-0,9	-2,1	5,7	3,2	5,6
Rakovník	9,4	12,7	-3,3	1,5	-1,8	5,8	3,1	5,7
Říčany	9,4	12,6	-3,2	11,4	8,2	5,5	2,8	5,5
Sedlčany	9,9	14,0	-4,1	1,1	-3,0	5,2	1,8	4,5
Slaný	9,9	13,2	-3,3	5,2	1,8	5,5	2,8	6,5
Vlašim	9,6	11,9	-2,4	-1,5	-3,9	5,2	2,0	5,1
Votice	9,0	14,7	-5,7	0,4	-5,3	5,0	1,6	4,7

^{*)} průměrná roční hodnota ukazatele za sledované období připadající na 1 000 obyvatel středního stavu

¹⁾ od roku 1992

Vývoj počtu obyvatel ovlivňuje na jedné straně přirozená měna, na straně druhé migrace. Obecně platí, že čím menší je územní jednotka, tím větší roli hraje proces migrace. Ve Středočeském kraji dochází během celých

90. let k úbytku obyvatel přirozenou měnou, trvale převažuje počet zemřelých nad počtem narozených. Proces migrace vyvažuje tuto ztrátu přirozenou měnou – do Středočeského kraje se přistěhuje více lidí než se vystěhuje. Od poloviny 90. let stojí Středočeský kraj na prvním místě ve velikosti absolutního i relativního přírůstku migrací mezi všemi kraji, přičemž v první polovině 90. let dosahoval většího migračního salda pouze Jihomoravský kraj vlivem přetrvávající atraktivity velkých měst (Brno). Od roku 1995 dosahuje Středočeský kraj jednoznačně nejvyšší hrubé míry přírůstku stěhování, stejně jako nejvyššího absolutního přírůstku mezi všemi kraji. Celkový přírůstek počtu obyvatel je tak díky migraci pozitivní.

U jedenácti správních obvodů docházelo v období 1991 – 2003 k průměrnému celkovému přírůstku, u zbylých patnácti naopak k celkovému úbytku počtu obyvatel. Největší průměrný roční celkový přírůstek zaznamenaly ORP Lysá nad Labem (19,5 promile), Černošice (12,3 promile) a Říčany (8,2 promile), což způsobila vysoká hodnota přírůstku stěhování. Naopak největší průměrný roční celkový úbytek vykázaly ORP Votice (-5,3 promile), Vlašim (-3,9 promile) a Sedlčany (-3,0 promile) vlivem vysoké hrubé míry úmrtnosti (v případě Votic a Sedlčan) a úbytku současně přirozenou měnou i migrací u ORP Vlašim.

Tab. 6 Standardizovaná úmrtnost podle vybraných příčin smrti

Ne-li uvedeno jinak, vztahují se hodnoty k celému období 1994-2003

	Zemřelí na 1 000 obyvatel		Standardizovaný index úmrtnosti					
	1994 - 1998	1999 - 2003	celkem		podle pohlaví		podle příčin úmrtí	
			1994 - 1998	1999 - 2003	muži	ženy	novotvary	nemoci oběhové soustavy
Kraj celkem	12,1	11,4	11,2	11,2	11,3	10,7	2,8	6,1
v tom správní obvody:								
Benešov	12,4	11,3	11,7	11,2	11,2	11,3	2,7	6,4
Beroun	12,3	11,3	11,8	11,5	11,9	11,1	3,0	6,5
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	12,5	12,1	11,4	11,7	11,8	11,0	2,8	6,5
Čáslav	13,2	12,9	10,7	11,8	10,9	10,8	2,6	6,2
Černošice	12,6	10,8	10,8	10,3	10,7	10,4	2,6	6,0
Český Brod	13,1	12,6	11,0	11,8	11,7	10,2	2,7	6,0
Dobříš	10,8	10,1	10,3	10,4	10,8	9,3	2,9	5,3
Hořovice	13,5	12,4	11,4	11,8	11,0	10,8	2,8	5,9
Kladno	11,3	11,0	11,7	11,2	12,0	11,0	3,1	6,6
Kolín	12,5	11,8	10,9	11,1	11,2	10,2	2,8	5,5
Kralupy nad Vltavou	10,7	11,0	10,4	10,9	10,6	10,0	2,9	5,7
Kutná Hora	11,6	11,1	10,6	10,7	10,5	10,1	2,5	5,8
Lysá nad Labem	13,3	12,6	12,3	13,1	12,8	13,0	2,9	7,4
Mělník	12,7	11,9	11,9	11,7	12,0	11,0	2,8	6,8
Mladá Boleslav	11,2	10,0	11,0	10,3	11,0	10,2	2,7	5,6
Mnichovo Hradiště	11,9	11,9	10,5	10,7	10,5	10,3	2,6	5,7
Neratovice	9,5	9,5	11,1	11,2	11,6	10,6	2,7	6,4
Nymburk	13,4	12,7	11,7	11,8	11,2	12,0	2,7	6,7
Poděbrady	13,3	12,1	10,4	10,0	10,5	9,7	2,5	5,7
Příbram	10,6	10,7	11,0	11,2	11,3	10,4	2,9	5,9
Rakovník	12,9	11,8	11,5	12,0	11,2	11,4	2,9	6,1
Říčany	12,9	11,9	10,9	11,7	11,2	10,5	2,5	6,3
Sedlčany	13,7	13,5	12,4	13,1	12,5	12,1	3,0	7,2
Slaný	13,1	11,7	11,2	11,5	10,9	10,9	2,7	6,1
Vlašim	11,7	11,8	10,4	11,4	10,4	10,1	2,4	5,9
Votice	15,2	13,1	12,4	11,5	12,1	10,8	2,9	6,4

PŘÍLOHA

Při provedení standardizace úmrtnosti se odstraní vliv věkové struktury a je tak možné lépe porovnávat jednotlivé územní celky. Na jedné straně lze vidět rozdíly v úmrtnostních poměrech daných území, na straně druhé jsou patrné rozdíly ve věkové struktuře území oproti věkové struktuře populace standardu (v tomto případě populace ČR). V případě Středočeského kraje je standardizovaná míra úmrtnosti nižší než hrubá míra úmrtnosti, což ukazuje na starší věkovou strukturu obyvatelstva v kraji oproti republice.

Význam standardizace je patrný při srovnání jednotlivých správních obvodů. Zatímco v případě hrubé míry úmrtnosti se mezi 10 obvodů s nejvyššími hodnotami úmrtnosti v rámci celé republiky dostaly 4 obvody ze Středočeského kraje (Votice, Sedlčany, Čáslav a Nymburk), po odstranění vlivu věkové struktury se situace těchto čtyř obvodů výrazně zlepšila a mezi deseti obvodů s nejhroší úmrtností v republice se ocitl pouze jeden ze Středočeského kraje – a sice Lysá nad Labem. Krajem s nejhrošími úmrtnostními poměry je kraj Ústecký, jehož šest správních obvodů je zastoupeno mezi deseti obvodů s nejvyšší standardizovanou mírou úmrtnosti v rámci všech obvodů republiky.

Správními obvody s nejlepšími úmrtnostními poměry ve Středočeském kraji jsou Dobříš a Poděbrady, v rámci všech obvodů v republice stojí na 51. a 52. místě. Jednoznačně nejlepší úmrtnostní poměry panují v Jihomoravském kraji, což dokazuje umístění šesti jihomoravských obvodů v první desítce obvodů s nejnižší standardizovanou mírou úmrtnosti v republice.

Rozdíly v úrovni úmrtnosti jsou způsobené například odlišnou životní úrovní, stylem života či dostupností a kvalitou lékařské péče. Vzhledem ke skutečnosti, že nejvíce lidí (přes 50 %) umírá na nemoci oběhové soustavy, je velmi významná dostupnost zdravotní péče, konkrétně rychlé záchranné pomoci. Nejhorší průměrná roční standardizovaná míra úmrtnosti v období 1994 – 2003 byla zaznamenána v ORP Lysá nad Labem (12,9 promile) a Sedlčany (12,4 promile), kde je zároveň výrazně nejvyšší úmrtnost na nemoci oběhové soustavy ve srovnání s ostatními správními obvody. Nejlepší standardizovanou míru úmrtnosti vykazují naopak ORP Poděbrady a Dobříš (10,1 promile).

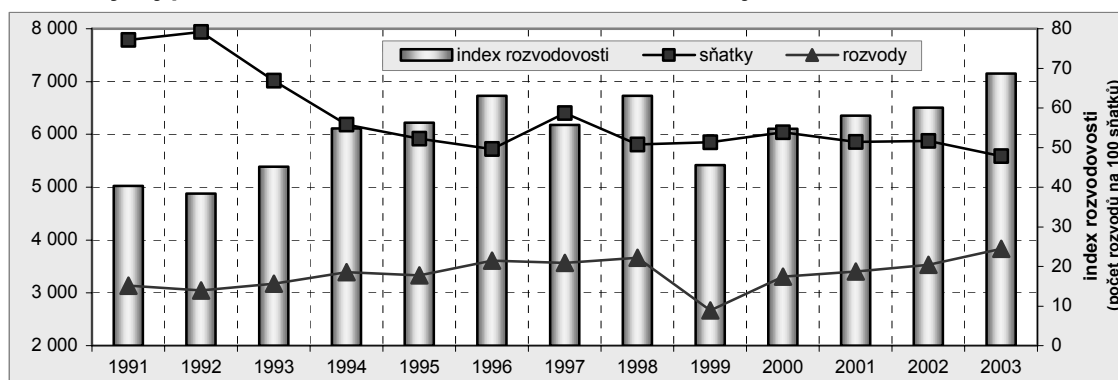
Tab. 7 Zemřelí podle vybraných příčin smrti v letech 1994 - 1998 a 1999 - 2003

	Celkem		Novotvary		Nemoci oběhové soustavy		Nemoci dýchací soustavy		Nemoci trávicí soustavy		Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti		z toho sebevraždy	
	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003	1994 - 1998	1999 - 2003
Kraj celkem	67 225	63 923	16 037	16 643	39 711	34 135	1 743	3 264	2 206	2 281	4 411	4 010	900	819
v tom správní obvody:														
Benešov	3 210	2 958	724	724	1 945	1 581	57	123	80	103	208	198	31	42
Beroun	3 001	2 782	766	761	1 781	1 455	67	126	92	113	185	156	51	39
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	4 010	3 947	961	955	2 366	2 236	79	142	151	153	283	270	54	62
Čáslav	1 614	1 578	355	385	995	865	56	131	46	41	85	89	13	20
Černošice	4 731	4 438	1 058	1 182	2 869	2 420	99	201	161	160	347	260	54	60
Český Brod	1 065	1 037	244	250	635	563	17	49	33	48	87	75	14	11
Dobříš	980	938	290	266	523	484	20	45	44	33	60	67	21	17
Hořovice	1 786	1 646	403	453	1 036	850	95	76	47	54	93	88	17	19
Kladno	6 432	6 298	1 730	1 779	3 743	3 423	131	243	191	220	383	336	99	91
Kolín	4 683	4 400	1 114	1 239	2 641	2 113	179	256	188	175	284	317	53	50
Kralupy nad Vltavou	1 447	1 476	378	420	824	800	27	59	45	31	96	73	18	16
Kutná Hora	2 908	2 719	626	680	1 793	1 421	128	246	93	98	135	130	38	17
Lysá nad Labem	910	1 001	201	228	571	538	32	89	25	32	42	54	3	12
Mělník	2 566	2 390	589	589	1 585	1 390	61	107	56	66	180	127	31	19
Mladá Boleslav	5 406	4 879	1 331	1 281	3 041	2 431	156	400	232	189	385	321	77	69
Mnichovo Hradiště	898	900	224	217	528	473	23	78	31	35	57	63	11	13
Neratovice	1 297	1 325	310	358	759	706	25	62	40	37	100	87	21	16
Nymburk	2 424	2 295	521	542	1 494	1 266	43	112	69	77	184	176	35	28
Poděbrady	1 920	1 731	438	418	1 184	948	43	93	54	48	127	142	20	16
Příbram	3 710	3 727	958	1 089	2 093	1 905	94	153	132	152	262	237	69	63
Rakovník	3 375	3 096	825	806	1 889	1 630	108	137	145	135	264	236	58	44
Říčany	2 429	2 387	520	529	1 458	1 379	52	71	86	105	169	162	24	29
Sedlčany	1 545	1 497	352	364	972	848	29	59	42	44	80	86	16	15
Slaný	2 405	2 167	531	578	1 502	1 125	59	109	63	56	164	121	38	24
Vlašim	1 548	1 529	360	366	942	846	37	70	39	40	92	99	21	19
Votice	925	782	228	184	542	439	26	27	21	36	59	40	13	8

Z hlediska příčin úmrtí jednoznačně dominují nemoci oběhové soustavy (přes 50 % zemřelých), pozitivním jevem je však pokles zemřelých na tyto nemoci v období 1994 – 2003. Zhruba čtvrtinu zemřelých tvoří zemřelí na rakovinu, jejichž počet ve sledovaném období rostl i přesto, že celkový počet zemřelých ve Středočeském kraji klesal. Největší nárůst zaznamenala úmrtí na nemoci dýchací soustavy, u nichž došlo ke zdvojnásobení. Zatímco v polovině 90. let se nemoci dýchací soustavy podílely na celkovém počtu zemřelých 2,5 %, na konci 90. let se jednalo o 5 % a rovněž absolutní nárůst zemřelých na tyto nemoci byl nejvyšší.

U standardizované úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy a novotvary zjistíme horší situaci ve Středočeském kraji než v republice u obou příčin úmrtí. Lepší pozici v rámci republiky zauímají správní obvody Středočeského kraje v případě úmrtí na novotvary, kdy ORP Vlašim vykazuje 47. nejlepší hodnotu v rámci republiky a ORP Sedlčany až 34. nejhorší hodnotu. V případě nemoci oběhové soustavy je situace horší – ORP Lysá nad Labem a Sedlčany zauímají 8. a 11. místo jako obvody s nejhorší standardizovanou mírou úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy, zatímco nejlepší hodnota ORP Kolín je až 53. nejnižší. Úmrtnost podle jednotlivých příčin je ovlivněna nejrůznějšími faktory jako jsou nekvalitní životní prostředí (všech 16 správních obvodů Ústeckého kraje se umístilo na posledních místech s nejhorší úmrtností na rakovinu), dále má vliv špatný životní styl či horší dostupnost lékařské péče.

Graf 5 Vývoj počtu sňatků a rozvodů ve Středočeském kraji v letech 1991 - 2003

V rámci Středočeského kraje dochází v období 1991 – 2003 k postupnému poklesu počtu sňatků a nárůstu počtu rozvodů, což odpovídá celospolečenskému trendu. Výrazně tak narůstá index rozvodovosti, který udává počet rozvodů na 100 sňatků. Zatímco v roce 1991 připadalo ve Středočeském kraji na 100 sňatků 40 rozvodů, v roce 2003 je to už téměř 69 rozvodů. Pozitivním jevem je naopak výrazný pokles potratů během sledovaného období v důsledku především rozšíření moderní antikoncepce. Zatímco v roce 1992 činil počet potratů ve Středočeském kraji 11,5 tisíce, v roce 2003 se jednalo o pouze 4,5 tisíce potratů.

Po roce 1989 dochází ve společnosti ke změnám životního stylu a priorit především mladých lidí, kteří odkládají sňatek, zakládání rodiny a upřednostňují spíše studium, kariéru, cestování. Důsledkem tzv. druhého demografického přechodu projevujícího se ve změnách hodnotové orientace a demografického chování lidí je například pokles úrovně plodnosti, změny v úrovni úmrtnosti, růst počtu nesezdaných soužití, zvyšování podílu dětí narozených mimo manželství, pokles sňatečnosti atd. Projevy druhého demografického přechodu jsou jasně patrné i ve Středočeském kraji.

Příkladem rozdílů mezi jednotlivými správními obvody může být úroveň sociálně-patologických jevů (rozvodovost, potratovost). Nejvyšších hodnot indexů potratovosti (potraty na 100 živě narozených) a rozvodovosti (rozvody na 100 sňatků) dosahují většinou průmyslové a městské oblasti – ve Středočeském kraji se jedná o obvody Neratovice, Mělník, Kladno, Kralupy nad Vltavou. Nejnižší úroveň sociálně-patologických jevů tradičně vykazují oblasti spíše zemědělské, venkovského charakteru – ve Středočeském kraji jsou to obvody Votice, Mnichovo Hradiště, Sedlčany, Vlašim.

Důsledkem změn v demografickém chování mladých lidí je i změna věkové struktury obyvatelstva. Snižující se úroveň plodnosti a zlepšující se úmrtnostní poměry způsobují rostoucí nerovnováhu mezi dětskou a nejstarší složkou populace. Věková struktura obyvatelstva se během 90. let výrazně změnila, dochází ke stárnutí obyvatelstva. Zatímco dětská složka je v populaci zastoupena v čím dál menší míře, podíl starého obyvatelstva nad 65 let neustále roste. Středočeský kraj patří mezi kraje s nejvyšším průměrným věkem.

PŘÍLOHA

V rámci kraje stále ještě v roce 2003 převažovala dětská složka nad starým obyvatelstvem, v jednotlivých správních obvodech už ovšem najdeme případy, kdy je tomu naopak. Nejvyšší hodnoty indexu stáří vykazují obvody Poděbrady (118), Votice (110), Kolín (105,7). Výrazně nejnižších hodnot je naopak dosaženo v ORP Lysá nad Labem (69,1), Černošice (81,6) a Říčany (84,9), kde navíc došlo k poklesu podílu obyvatel nad 65 let mezi lety 1991 a 2003. Důvodem je nová výstavba, která způsobuje příchod lidí v produktivním věku s dětmi – a tedy omládnutí obyvatelstva. Nízký index stáří zaznamenal i obvod Neratovice, kde ovšem došlo mezi lety 1991 a 2003 ke zvýšení podílu starého obyvatelstva.

Tab. 8 Struktura obyvatelstva podle věku^{*)}

	v %								Průměrný věk 2003
	0 - 14		15 - 64		65 +		Index stáří ¹⁾		
	1991	2003	1991	2003	1991	2003	1991	2003	
Kraj celkem	20,4	15,3	66,2	70,6	13,4	14,2	65,7	92,8	39,7
v tom správní obvody:									
Benešov	21,8	15,2	65,2	70,8	13,0	14,0	59,8	92,4	39,5
Beroun	19,9	15,0	66,6	71,2	13,4	13,8	67,4	92,4	39,7
Brandýs n.Lab.-St.Bol.	20,1	15,1	66,5	70,9	13,4	14,0	66,5	92,7	39,8
Čáslav	20,3	15,0	64,5	69,3	15,2	15,7	74,5	104,3	40,1
Černošice	19,6	16,3	66,0	70,5	14,4	13,3	73,3	81,6	39,2
Český Brod	20,8	15,3	64,7	70,3	14,4	14,4	69,2	94,1	39,6
Dobříš	20,8	15,6	66,8	70,4	12,4	14,0	59,6	89,9	39,5
Hořovice	19,3	14,7	66,0	70,3	14,7	15,0	76,0	101,6	40,4
Kladno	19,6	14,9	68,2	70,9	12,2	14,1	62,2	94,6	39,9
Kolín	19,8	14,6	66,1	70,0	14,1	15,4	71,2	105,7	40,4
Kralupy nad Vltavou	19,6	15,1	68,0	70,9	12,4	14,0	63,2	92,7	39,9
Kutná Hora	20,6	15,1	65,8	70,1	13,6	14,8	66,2	98,4	40,0
Lysá nad Labem	20,5	18,2	64,9	69,3	14,6	12,5	71,1	69,1	36,8
Mělník	20,5	15,8	66,3	70,3	13,2	14,0	64,1	88,5	39,4
Mladá Boleslav	21,4	15,2	65,8	71,5	12,7	13,3	59,3	87,3	39,2
Mnichovo Hradiště	20,1	14,5	65,6	70,0	14,3	15,5	71,2	106,8	40,4
Neratovice	21,8	16,4	67,2	71,5	11,0	12,1	50,3	73,5	38,3
Nymburk	20,2	14,8	65,5	70,8	14,3	14,5	71,0	98,0	40,1
Poděbrady	18,9	14,1	64,9	69,3	16,2	16,6	85,5	118,0	41,3
Příbram	21,6	15,0	67,4	70,9	11,1	14,1	51,4	94,3	39,5
Rakovník	20,8	15,1	65,6	70,7	13,6	14,3	65,4	94,6	39,7
Říčany	19,9	15,9	65,4	70,5	14,7	13,5	74,2	84,9	39,3
Sedlčany	22,3	15,8	64,2	70,2	13,6	13,9	60,9	88,0	39,1
Slaný	19,9	15,9	65,8	69,8	14,3	14,3	72,0	89,7	39,6
Vlašim	20,6	14,9	65,8	70,0	13,6	15,1	65,8	101,2	40,1
Votice	20,7	14,6	63,9	69,4	15,4	16,0	74,4	110,0	40,4

^{*)} data se vztahují k 3. 3. 1991 (SLDB) a k 31. 12. 2003

¹⁾ počet obyvatel ve věku 65 a více let připadajících na 100 dětí ve věku 0 - 14 let

Graf 6 Vývoj počtu živě narozených a zemřelých ve Středočeském kraji v letech 1991 - 2003

